

ZAMONAVIY TRANSPORT LOGISTIKA MARKAZ FAOLIYATINI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI

Soliyev A

Andijon mashinasozlik instituti o'qituvchilari

TVM kafedrasi asisstanti

Bobonazarov Shukurjon

*Andijon mashinasozlik instituti "70712509 Intellektual
transport tizimlari" magistri*

Transport logistikasi: bu oddiy so'z bilan nima - transport va logistika kompaniyasining yuk tashish turlari, asoslari, xususiyatlari

Bugungi kunda transport sizga yuklarni tashish bo'yicha operatsiyalarning aksariyat qismini hal qilish imkonini beradi. Va marshrutni to'g'ri tanlash faoliyatning asosi bo'lib, vaqt va pul xarajatlarini kamaytirishga imkon beradi. Ushbu maqolada biz transport logistikasi oddiy so'zlar bilan nima ekanligini, uning asoslari va xususiyatlari haqida gapiramiz.[1-2]

Bu mijoz bilan kelishilgan vaqtda va moliyaviy xarajatlarni kamaytirish uchun mo'ljallangan eng maqbul yo'l bo'ylab buyurtma qilingan tovarlarni ma'lum bir joyga tashishni tashkil qilish uchun mas'ul bo'lgan hududdir. Bunga uchta asosiy nuqta kiradi:

Arzon narxlarda etkazib berish;

jarayonni uning barcha bosqichlarida boshqarish uchun zamonaviy aloqa moslamalari va jihozlaridan foydalanish; o'z mijoziga yuk haqidagi ma'lumotlarni uzatish.[3-4]

Transportning asosiy elementi transport vositasidir. Barcha texnologik xarajatlarning taxminan yarmi qo'llash va texnik xizmat ko'rsatish uchun ajratiladi. Shuning uchun kompaniyadagi qolgan biznes jarayonlarini avtomatlashtirish umumiy xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi.[5-6]

Yo'nalishning asosiy vazifalari: eng mos transport turini topish, ish sxemalariga rioya qilish va foydali marshrutlarni yotqizish. Bu transport kompaniyalari tomonidan tashkil etiladigan transport va logistika faoliyatiga kiritilgan.[7-8]

SFERA TARIXI

Ushbu iboraning birinchi rasmiy "nashri" 1974 yilda Germaniyada bo'lib o'tgan Evropa Kongressida sodir bo'ldi. U erda birinchi marta asosiy maqsadlar ham aniqlandi: tovarlarni kelishilgan nuqtaga belgilangan muddatda va minimal xarajatlar bilan etkazib berish.[9-10]

G'arbda xizmatlar 90-yillarda ko'rsatila boshlandi. Mutaxassislarining tahliliga ko'ra, bozorda tovar aylanmasi yiliga qariyb 20 foizga o'sib bormoqda. Ammo Rossiyada bu faqat mamlakat iqtisodiyotning bozor turiga o'tganda g'amxo'rlik qilindi, shuning uchun transport va logistika xizmatlarini rivojlantirish eng tez rivojlanayotgan

soha emas. Bu, asosan, biznes-rejalarning yo'qligi va turli xil funktsiyalar kompaniyaning bitta xodimiga to'g'ri kelishi bilan bog'liq.[11-12]

Huquqiy tartibga solish.

Rossiya Federatsiyasida yuk tashish va logistika bo'yicha hamma narsa Fuqarolik Kodeksida (40-41-boblar) va 2003 yil 30 iyundagi 870-sonli Federal qonunida mustahkamlangan. Shuningdek, maxsus bo'limlar tomonidan alohida qoidalar belgilanadi. Ular, masalan, xavfli yoki tez buziladigan mahsulotlarga tegishli.[13-14]

Tashishning asosiy funktsiyalari va tamoyillari.

Bu hudud mahsulotlarni muvaffaqiyatli saqlash va ularni A nuqtadan B nuqtasiga tashish maqsadida yaratilgan. Bu faoliyat buyurtmachi va pudratchi uchun har tomonlama foydali bo'lishi kerak: tugatish muddati va narxi bo'yicha. Shunday qilib, transport logistikasini tashkil etishning asosiy qoidalari va xususiyatlari ro'yxatiga quyidagilar kiradi:[15-16]

- etkazib berishni bashorat qilish va rejalashtirish;
- huquqiy yordam;
- ko'rsatilgan xizmatlar uchun to'lovni hisoblash;
- omborda saqlash, shuningdek tovarlarni qadoqlash;
- takomillashtirilgan transport;
- zarur hujjatlarni tayyorlash;
- axborot ta'minoti;
- bojxona rasmiylashtiruv va sug'urtalashda yordam berish.

Yechilishi kerak bo'lgan vazifalar

Tizimning mohiyati mahsulotlarni minimal vaqt va moddiy xarajatlar bilan o'z vaqtida yetkazib berish funktsiyasidir. Amalda, ushbu maqsadlarga quyidagi turdagi ishlarni bajarishda erishiladi:[17-18]

- oraliq va yakuniy yo'nalishlarni tahlil qiladi;
- yukning o'zini tahlil qilish amalga oshiriladi: uning xususiyatlari, xususiyatlari va xususiyatlari;
- logistikada qaysi transport turi eng yaxshi variant degan savol hal qilinmoqda;
- qaysi tashuvchi mos kelishini yoki profil hamkorlari yollanganligini aniqlash;
- eng foydali marshrut ishlab chiqilmoqda;
- tashish paytida tovarlarning holati, shuningdek xavfsizligi nazorat qilinadi;
- saqlash faoliyati amalga oshiriladi: mahsulotlarni qadoqlash, qadoqlash;
- jarayonning asosiy parametrlari optimallashtirilgan: tashish tezligini oshirish, yoqilg'i xarajatlarini kamaytirish, -shuningdek, umumiy xarajatlar.

Transportni tanlash, yo'lning rivojlanishi qanday yukni tashish kerakligiga bog'liq. Masalan, posilkaning hajmi avtomobilni sayohatga tayyorlashga ta'sir qiladi. Va agar xavfli yoki zaharli moddalar tashilgan bo'lsa, aholi punktlarini chetlab o'tadigan yo'nalish belgilanadi.[19]

Hujjatlar va ularni qo'llash

Transport kompaniyalarida logistika haqida hamma narsa Rossiya temir yo'llari va avtomobil ustavida mustahkamlangan. Savdogarning yuk tashish kodeksi ham bunga javobgardir.[17-19]

Bundan tashqari, buyurtmachi va pudratchi o'rtasida shartnoma tuziladi, bunda ikkinchisi tovarlarni kelishilgan B nuqtasiga qat'iy belgilangan muddatda va ma'lum tarif rejasiga muvofiq tashish majburiyatini oladi. Yuk tashish quyidagi hujjatlar bilan birga keladi:

- yetkazib berish eslatmasi;
- posilkani tashish uchun ishonchnoma;
- pudratchi tomonidan hisob-faktura.

Transport logistikasi turlari.

Ushbu sohada ikkita yo'nalish mavjud: ichki, tovar kompaniya va uning sho'ba korxonalariga olib o'tilganda, shuningdek, tashqi - mahsulotlarni iste'molchilarga o'tkazish.

Ammo translyatsiyalarning biroz ko'proq turlari mavjud.

Ularga quyidagilar kiradi:

1.Multimodal. U mahsulotni boshqa davlatdan etkazib berish kerak bo'lgan hollarda qo'llaniladi va buning uchun bir nechta turdagi vositalar jalb qilinadi. Masalan, poezd va mashina yoki samolyot va kema.

2.Unimodal. Marshrut shunday tuzilganki, bitta transport yetarli.

3.Intermodal. Bu usul birinchisiga o'xshaydi. Yagona farq shundaki, jarayon bitta operator tomonidan, lekin ikkita tashuvchidan tashkil etiladi.

4.Aralashgan. Logistikada yuk tashishning yana bir turi, masalan, avtomobilda posilkani temir yo'lga yuklash kerak bo'lgan nuqtaga qadar.

5.Birlashtirilgan. Oldingisiga o'xshash, lekin ikkitadan ortiq tur qo'llaniladi.

Yakuniy nuqta tahlili.

Jarayonni tashkil qilishni boshlagan holda, menejer taxminiy yo'lni ochishi kerak. Shu bilan birga, u tovarning xususiyatlarini, shuningdek, hududning geografik xususiyatlarini hisobga oladi.

Muammoni hal qilishda mutaxassis tushunadigan bo'lishi mumkin: u bir nechta transport turlarini jalb qilishi kerak yoki u oraliq to'xtash joylarini belgilaydi. Buni

birinchi bosqichda qilish juda muhim, chunki olingan ma'lumotlar etkazib berish vaqtini to'g'ri aniqlashga, shuningdek, xizmat narxini to'g'ri hisoblashga yordam beradi.

Mahsulot xususiyatlarini tahlil qilish

Bu ish yuk tashishni tashkil etishga ham ko'proq ta'sir qiladi. Masalan, posilkaning o'lchami, mo'rtligi, hajmi uni tashish vositalariga bog'liq. Ammo xavf darajasi, zaharli moddalarning mavjudligi marshrutga ta'sir qiladi - bunday tovarlar aholi punktlaridan uzoqroqqa tashilishi kerak.

Transport logistikasida transport turlari

Ehtimol, bu butun jarayonning eng muhim bosqichidir, chunki u holda mahsulotlarni tashish mumkin emas. Maqsadga erishish narxining katta qismi qaysi turdagi harakat tanlanganiga bog'liq.

Asosiy mezonlar - tezlik, vaqt va narx. Ammo bundan tashqari, boshqa tarkibiy qismlar ham mavjud:

- posilkaning xususiyatlari va qiymati;
- jo'natish soni va chastotasi - katta hajmdagi mahsulotlar bilan;
- masofa va geografik xususiyatlar.

Shuningdek, barcha transport vositalari bir necha toifalarga bo'lingan. Uchrashuv bo'yicha:

- ommaviy;
- ma'lum bir kompaniyaga tegishli;
- xususiy.

ADABIYOTLAR:

1. Икромов Нурулло Авазбекович, Гиясидинов Абдуманоб Шарохиidinovich, & Рузиматов Бахром Рахмонжон Угли (2021). МЕРЫ ПО СНИЖЕНИЮ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ АВТОПАРКА. Universum: технические науки, (4-1 (85)), 44-47.

2. Икромов, Н. А. (2021). Исследования физико-механических свойств радиационно модифицированных эпоксидных композиций и покрытий на их основе. Universum: технические науки: электрон. научн. журн, 12, 93.

3. Икромов Нурилло Авазбекович (2015). Исследование влияния магнитного поля на физикомеханические свойства композиционных полимерных покрытий. Вестник Курганского государственного университета, (3 (37)), 96-99.

4. Икромов, Н. А. (2021). ИССЛЕДОВАНИЯ ФИЗИКО-МЕХАНИЧЕСКИХ СВОЙСТВ РАДИАЦИОННО МОДИФИЦИРОВАННЫХ ЭПОКСИДНЫХ КОМПОЗИЦИЙ И ПОКРЫТИЙ НА ИХ ОСНОВЕ. Главный редактор: Ахметов Сайранбек Махсутович, д-р техн. наук; Заместитель главного редактора: Ахмеднабиев Расул Магомедович, канд. техн. наук; Члены редакционной коллегии, 59.

5. Ikromov, N. A., & Turaev, S. A. To determine the ingesting of various polymer materials of automobile cartridges. *Academia-an international multidisciplinary research journal*, 10.
6. Икромов, Н. А., & Жалолова, З. Х. (2022). Исследования адгезионная прочность полимерных покрытий обработанных в магнитном поле. *SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI*, 1(4), 58-62.
7. Negmatov, S. S., Mamadoliev, K. M., Sobirov, B. B., Latipov, I. K., Ergashev, E., Rakhmanov, B. S., & Tajibaev, B. M. (2008, August). IMPROVEMENT OF PHYSICO-MECHANICAL PROPERTIES OF THERMOREACTIVE AND THERMOPLASTIC POLYMERIC COVERINGS BY PHYSICAL METHODS OF MODIFICATION. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 1042, No. 1, pp. 67-69). American Institute of Physics.
8. Икромов, Н. А., & Расулов, Д. Н. (2020). Объекты и методики исследования композиционных полимерных материалов. *Современные научные исследования и инновации*, (10), 1-1.
9. Ikromov Nurullo, & Rasulov Dilshod (2021). TECHNIQUE AND INSTALLATIONS FOR ELECTROMAGNETIC TREATMENT IN THE FORMATION OF COMPOSITE POLYMER COATINGS. *Universum: технические науки*, (7-3 (88)), 52-55.
10. Avazbekovich, I. N. (2022). Application Of Composite Materials and Metal Powders in the Technology of Restoration of Worn Parts. *Texas Journal of Engineering and Technology*, 9, 70-72.
11. Ikromov, N. A., Isroilov, S. S., G'iyosiddinov, A. S., Rakhmatov, S. M., & Ibrokhimova, M. M. (2020). Situation of nes balance in the city passenger transportation market when moving passengers with transfers. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 9(3), 188-198.
12. Тожибоев Бегижон Мамитжонович, & Икрамов Нурилло Авазбекович (2020). ИССЛЕДОВАНИЕ СВОЙСТВ РАДИАЦИОННО - ОБРАБОТАННЫХ НАПОЛНЕННЫХ КОМПОЗИЦИОННЫХ ПОЛИМЕРНЫХ ПОКРЫТИЙ γ - ЛУЧАМИ. *Universum: технические науки*, (12-1 (81)), 51-53.
13. Ikromov, N., Alijonov, A., Soliyev, B., Mamajonov, Y., Mahammadjonov, N., & Meliqoziyev, A. (2021). Analysis of mechanical properties of polymer bushing used in automobile industry. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 10(3), 560-563.
14. Turayev S. et al. The importance of modern composite materials in the development of the automotive industry // *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*. – 2021. – Т. 10. – №. 3. – С. 398-401.
15. Turaev S. A., Rakhmatov S. M. O. Introduction of innovative management in the system of passenger transportation and automated system of passenger transportation in passenger transportation // *Asian Journal of Multidimensional Research*. – 2022. – Т. 11. – №. 3. – С. 34-38.

16. Ahmadjonovich T. S. Aminboyev Abdulaziz Shukhratbek ogli. Light automobile steel wheel manufacturing technology //Asian Journal of Multidimensional Research. – С. 18-23.2022.

17. Turaev S. The role of polymer materials used in the development of automobile industry //Asian Journal of Multidimensional Research. – 2022. – Т. 11. – №. 5. – С. 284-288.

18. Тўраев Ш. А. Автомобилларда ишлатиладиган пластик деталларига қўйиладиган талаблар ва уларнинг механик хоссаларини тадқиқ қилиш. – 2022..

19. Тўраев Ш. А. Автомобил втулкаларининг ҳар хил полимер материалларини ейилишини аниқлаш. – 2021.